



ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS



Ναυτιλία και Logistics

Εξέλιξη της Λιμενικής Βιομηχανίας

Τα Λιμάνια ως Επιχειρήσεις

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1997) «τα λιμάνια ορίζονται ως εμπορικές επιχειρήσεις τοποθετημένες δίπλα σε νερό το οποίο είναι αρκετά βαθύ για την κίνηση πλωτών σκαφών. Σε αυτές τις περιοχές δραστηριοποιούνται λιμενικές επιχειρήσεις οι οποίες αξιοποιούν λιμενική υποδομή, καθώς επίσης και συμβατικές οδικές και σιδηροδρομικές υποδομές. Η λιμενική αγορά ρυθμίζεται ή διοικείται από κάποια Αρχή».

Τα Λιμάνια ως Επιχειρήσεις

- ▶ Η παγκοσμιοποίηση των αγορών και οι αυξημένες ανάγκες των καταναλωτών οδήγησαν στην αύξηση των μεταφορών.
- ▶ Σημαντικός παράγοντας για την ομαλή και αδιάκοπη διακίνηση των αγαθών στις θαλάσσιες μεταφορές αποτελούν τα λιμάνια.
- ▶ Τα λιμάνια ως επιχειρήσεις περιλαμβάνουν ένα μείγμα βιομηχανίας και υπηρεσιών και αντιμετωπίζουν τις νέες προκλήσεις που επιβάλλει η σύγχρονη βιομηχανία. Έτσι το λιμενικό προϊόν έχει υποβληθεί σε έναν μεγάλο μετασχηματισμό.
- ▶ Ο μετασχηματισμός είναι το αποτέλεσμα των αλλαγών στις διαδικασίες παραγωγής και των τεχνολογικών εξελίξεων.

Τα Λιμάνια ως Επιχειρήσεις

- ▶ Μια τροποποίηση που κρίθηκε αναγκαία είναι η ιδιωτικοποίηση τους.
 - Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην ιδιοκτησία, διαχείριση και λειτουργία των λιμανιών μπορεί να βοηθήσει λιμενικές αρχές να βελτιώσουν την λειτουργία τους.
- ▶ Οι εξελίξεις στη παγκόσμια μεταφορική αλυσίδα εφοδιασμού οδηγεί σε αλλαγές της διοικητικής λειτουργίας των λιμανιών.
 - Robinson (2002): Νέος ρόλος των λιμανιών μέσα σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα μεταφορικής αλυσίδας.
 - Notteboom και Minkelmans (2001): Μεταβολή των παλαιών λιμενικών αρχών σε νέους αναδομημένους οργανισμούς.
 - Martin και Thomas (2001): Εξέτασαν τις δομικές αλλαγές στη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων.

Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων



Γενιές Λιμανιών

- ▶ Ανάλογα με τις δραστηριότητες τους τα λιμάνια μπορούν να καταταγούν στις ακόλουθες κατηγορίες:
 - Λιμάνια πρώτης γενιάς: Μέχρι το 1960 τα λιμάνια αποτελούσαν κυρίως απλά σημεία πρόσβασης από τη θάλασσα προς τη ξηρά, με βασικές δραστηριότητες τη φόρτωση και εκφόρτωση φορτίων. Το αποτέλεσμα ήταν να απομονώνονται από δραστηριότητες μεταφοράς και εμπορίου.
 - Λιμάνια δεύτερης γενιάς: Τα λιμάνια δεύτερης γενιάς χαρακτηρίζονται ως κέντρα μεταφορικών και εμπορικών υπηρεσιών. Ο ρόλος τους επεκτείνεται πέραν της απλής φόρτωσης και εκφόρτωσης, καθώς παρέχουν επίσης εμπορικές και άλλες συναφείς υπηρεσίες, όπως συσκευασία και τυποποίηση. Τα λιμάνια αυτά αρχίζουν επίσης να επεκτείνουν τις εγκαταστάσεις τους προς την ενδοχώρα.

Γενιές Λιμανιών

- Λιμάνια τρίτης γενιάς: Εμφανίζονται μετά το 1980 και διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην εφοδιαστική αλυσίδα λόγω της ευρείας χρήσης των εμπορευματοκιβωτίων και των παγκόσμιων συστημάτων μεταφορών. Οι υπηρεσίες που παρέχουν περιλαμβάνουν:
 - ✓ Παραδοσιακές λιμενικές υπηρεσίες: Φορτοεκφόρτωση και χειρισμός φορτίου με χρήση σύγχρονου μηχανολογικού και τεχνικού εξοπλισμού.
 - ✓ Βιομηχανικές - Περιβαλλοντικές υπηρεσίες: Εφαρμογή πρακτικών green management για τη διαχείριση πλοίων και φορτίων.
 - ✓ Διοικητικές - Εμπορικές υπηρεσίες: Μηχανογράφηση για τη μείωση της γραφειοκρατίας.
 - ✓ Υπηρεσίες Διανομής: Αποθήκευση και μεταφορά εμπορευμάτων, προσφέροντας ολοκληρωμένες λύσεις για αποτελεσματική διανομή.

Γενιές Λιμανιών

- Λιμάνια τέταρτης γενιάς: Τα λιμάνια που εκμεταλλεύονται τις νέες τεχνολογίες και παρακολουθούν τις εξελίξεις στον τομέα των logistics. Αυτά τα λιμάνια αναπτύσσουν συνεργασίες με άλλα λιμάνια με σκοπό την υλοποίηση κοινών δράσεων συμπληρωματικού χαρακτήρα. Μέσω αυτών των συνεργασιών δημιουργούνται οι "λιμενικές κοινότητες".
 - ✓ Περίπτωση συγχώνευσης των τερματικών σταθμών του λιμένα της Κοπεγχάγης στη Δανία με τον λιμένα του Μάλμε στη Σουηδία.

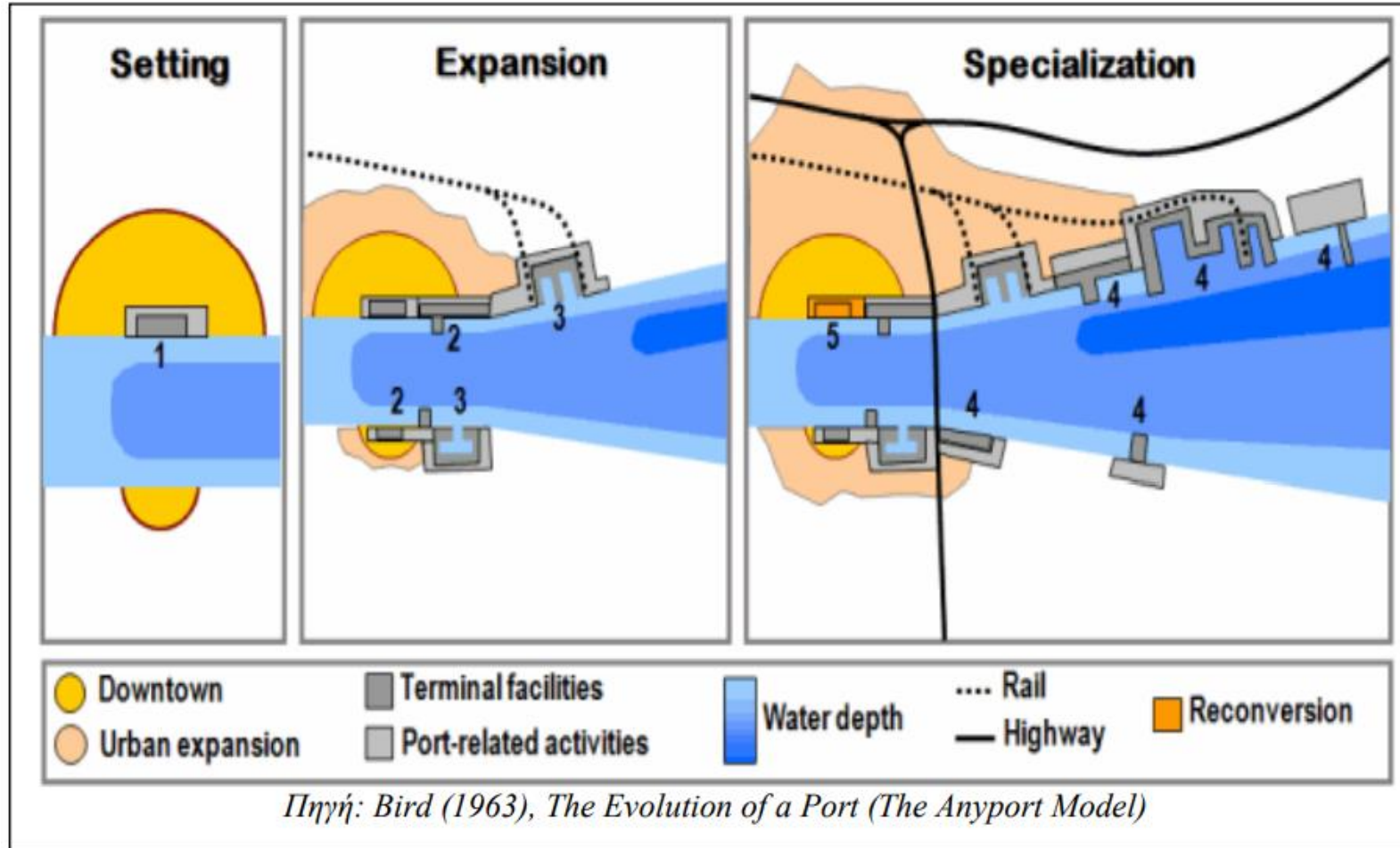
Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων

- ▶ Η υλοποίηση λιμενικών επενδύσεων αποτελεί απόφαση στρατηγικής σημασίας για την ανάδειξη των λιμανιών σε σύγχρονα εργαλεία αξιοποίησης του ρόλου της λιμενικής βιομηχανίας.
- ▶ Τα 3 στάδια ανάπτυξης είναι (Bird 1973):
 - Χωροθέτηση: Επιλέγεται η περιοχή στην οποία θα γίνει η χωροθέτηση του λιμανιού και αυτή η επιλογή καθορίζεται από τις φυσικές διαμορφώσεις και τις κλιματολογικές συνθήκες.
 - Επέκταση: Βασική μεταβολή είναι η επέκταση των αποβάθρων και η κατασκευή προβλητών για την ικανοποίηση των αναγκών των επιβατών και των διαφόρων ειδών εμπορευμάτων. Επίσης, η σιδηροδρομική σύνδεση του λιμανιού με την εδοχώρα.

Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων

- ▶ Τα 3 στάδια ανάπτυξης είναι (Bird 1973):
 - Εξειδίκευση: Κατασκευή ειδικών προβλητών και δημιουργία αποθηκευτικών χώρων. Ο εκσυγχρονισμός και η αναμόρφωση των παλιών λιμενικών εγκαταστάσεων συναντούσαν δυσκολίες και πραγματοποιήθηκε μετεγκατάσταση σε χώρους εκτός πόλεων.

Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων



Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων



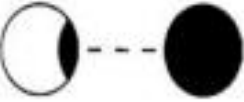




- ▶ Διαφορετική προσέγγιση του τρόπου ανάπτυξης των λιμανιών από τον Hoyle που αφορά τις διασυνδέσεις μεταξύ πόλης και λιμανιού και στην εξέλιξη διεπαφής πόλης - λιμένα. Τα στάδια είναι:
 - Πρωτόγονο λιμάνι ή εμπορική περίοδος: Στενή διασύνδεση λιμανιών και πόλεων και ενίσχυση διεθνούς εμπορίου.
 - Επέκταση της πόλης - λιμάνι: Οι μεγαλύτερες αποβάθρες και οι αποθηκευτικοί χώροι οδηγούν σε επέκταση των λιμένων και εκτός των πόλεων.
 - Μοντέρνα Βιομηχανική πόλη - λιμάνι ή νεοβιομηχανική περίοδος. Τα λιμάνια αποκτούν βιομηχανικό και εμπορικό χαρακτήρα και υπάρχει αποσύνδεση των λιμανιών από τις πόλεις.

Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων

▶ Τα στάδια είναι:

- Μεταβιομηχανική περίοδος: Οι καινοτόμες πρακτικές προωθούν την ανάπτυξη ναυτιλιακών βιομηχανικών περιοχών.
- Ανάπλαση θαλάσσιου μετώπου: Η διεπαφή πόλης - λιμένα οδηγεί στην αστική αναδιαμόρφωση.
- Ανανέωση δεσμών πόλης - λιμένα: Οι μεταφορές πραγματοποιούνται κυρίως από τα λιμάνια και υπάρχει η δημιουργία βιώσιμης πόλης - λιμένα.

Στάδια Ανάπτυξης Λιμένων

Stage	Symbol		Period	Characteristics
	○ city	● port		
(I) Primitive cityport			Ancient–medieval to 19th century	Close spatial and functional association between city and port
(II) Expanding cityport			19th–early 20th century	Rapid commercial and industrial growth forces port to develop beyond city confines, with linear quays and break–bulk industries
(III) Modern industrial cityport			mid-20th century	Industrial growth (especially oil refining) and introduction of containers and ro-ro facilities require separation and increased space
(IV) Retreat from the waterfront			1960–1980s	Changes in maritime technology induce growth of separate maritime industrial development areas
(V) Redevelopment of the waterfront			1970–1990s	Large-scale modern port consumes large areas of land- and water-space; urban renewal of original core

Πηγή: B. Hoyle et.al, (1988), Development Dynamics at the Port-City Interface. In Revitalizing the Waterfront: International Dimensions of Dockland Redevelopment.

Παγκόσμιοι Φορείς Εκμετάλλευσης Λιμένων

- ▶ Παγκόσμιοι φορείς εκμετάλλευσης λιμένων: Εκείνες οι εταιρείες που επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους προκειμένου να περιλαμβάνουν διεθνείς λειτουργίες λιμανιών.
- ▶ Δραστηριοποιούνται σε διάφορες πτυχές της λιμενικής διαχείρισης:
 - Υποδομές
 - Ασφάλεια
 - Εκτέλεση φορτοεκφόρτωσης
 - Αποθήκευση
 - Διακίνηση εμπορευμάτων

Παγκόσμιοι Φορείς Εκμετάλλευσης Λιμένων

- ▶ Λόγοι που δικαιολογούν την εμφάνιση αυτών των εταιρειών:
 - Σχέδια ιδιωτικοποίησης και απελευθέρωσης των λιμανιών που υλοποιούνται σε διάφορες χώρες.
 - Δραστηριότητες κάθετης ολοκλήρωσης στη ναυτιλιακή βιομηχανία. Αναφέρεται στην ενσωμάτωση διαφορετικών σταδίων της εφοδιαστικής αλυσίδας από τις ναυτιλιακές εταιρείες. Στόχος η μείωση κόστους, χρόνου και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς Λιμανιών

- ▶ Σημαντικό ρόλο στον τρόπο αξιοποίησης των λιμανιών παίζει το ιδιοκτησιακό καθεστώς.
- ▶ Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μετά το 1980, έγινε η αρχή για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στα λιμάνια και οδήγησε σε περισσότερες επενδύσεις.
- ▶ Την ίδια πολιτική ακολούθησαν και άλλα κράτη επιδιώκοντας:
 - Μείωση δημόσιου κόστους
 - Εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση των υπηρεσιών
 - Νέα επενδυτικά κεφάλαια
 - Μείωση του λιμενικού κόστους

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς Λιμανιών

- ▶ Την ίδια πολιτική ακολούθησαν και άλλα κράτη επιδιώκοντας:
 - Την ενσωμάτωση στην εφοδιαστική αλυσίδα
 - Ενίσχυση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος
 - Βελτίωση συντονισμού και προγραμματισμού διαδικασιών

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς Λιμανιών

- ▶ Κατηγοριοποίηση των λιμανιών με βάση τον τρόπο διοίκησης τους:
 - **Service port:** Δημόσιος χαρακτήρας. Η παροχή υπηρεσιών πραγματοποιείται από τις λιμενικές αρχές, ενώ το Δημόσιο είναι κάτοχος υποδομών και εξοπλισμού, διοικεί και προσλαμβάνει.
 - **Tool port:** Οι υποδομές και ο εξοπλισμός ανήκουν στις Λιμενικές Αρχές και μπορεί να επιτραπεί εργασία και σε ιδιώτες. Η χρηματοδότηση και ο προγραμματισμός λειτουργίας έχει ομοιότητες με του δημόσιου τομέα και ενισχύονται οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες.
 - **Landlord port:** Η Λιμενική Αρχή κατέχει τη γη και ρυθμίζει τον τρόπο οργάνωσης και υλοποίησης των διαδικασιών από ιδιώτες. Συνδυάζει δημόσια και ιδιωτική παρέμβαση. Η διαχείριση των φορτίων και των τερματικών παραχωρείται στον ιδιωτικό τομέα.

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς Λιμανιών

- ▶ Κατηγοριοποίηση των λιμανιών με βάση τον τρόπο διοίκησης τους:
 - **Fully privatized port** ή **Private Sector Port**: Πλήρης εκχώρηση δικαιωμάτων σε ιδιώτες. Εγκυμονεί τον κίνδυνο μονοπωλιακών τάσεων. Ως πλεονεκτήματα αυτού του τύπου λιμανιών μπορούν να θεωρηθούν ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, η διείσδυση νέων τεχνολογιών, η αποφυγή χρηματοοικονομικής ρευστότητας και η έλλειψη απεργιακών κινητοποιήσεων.

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς Λιμανιών

- ▶ Βασικοί παράγοντες που καθορίζουν την ιδιωτικοποίηση ή τον δημόσιο χαρακτήρα των λιμανιών:
 - Το μέγεθος του λιμανιού
 - Το μέγεθος της χώρας
 - Η οικονομική κατάσταση της χώρας και του λιμανιού
 - Η υπάρχουσα έκταση για την ανάπτυξη νέων τερματικών
 - Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς
 - Η σημασία του λιμανιού
- ▶ Το 90% του θαλάσσιου εμπορίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώνεται με τις επενδύσεις και τις πολιτικές από τις Δημόσιες Λιμενικές Αρχές.

Ιδιωτικοποίηση Λιμένων

- ▶ Ιδιωτικοποίηση είναι η μεταφορά της κυριότητας του κεφαλαίου από τον κρατικό στον ιδιωτικό τομέα ή η χρηματοδότηση επενδύσεων στις λιμενικές εγκαταστάσεις, το λιμενικό εξοπλισμό και τα λιμενικά συστήματα με κεφάλαια που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα.
- ▶ Κατηγορίες Ιδιωτικοποίησης:
 - Comprehensive privatization
 - Partial privatization
 - Full privatization
 - Part privatization

Ιδιωτικοποίηση Λιμένων

► Comprehensive privatization

- Ιδιωτικοποίηση κατά την οποία μία διαχειρίστρια εταιρεία αναλαμβάνει όλη τη θαλάσσια περιφέρεια του λιμανιού καθώς επίσης και όλων των εγκαταστάσεων στην ξηρά, μαζί με την έκταση που αυτό καλύπτει.

► Partial privatization

- Μόνο ένα μέρος του κεφαλαίου και των δραστηριοτήτων του λιμανιού μεταφέρεται στον ιδιωτικό τομέα. Για παράδειγμα, η πώληση προβλήτας και συμπληρωματικές ναυτιλιακές υπηρεσίες, όπως η ρυμούλκηση και η πλοήγηση.

Ιδιωτικοποίηση Λιμένων

▶ Full privatization

- Με την μορφή αυτή ιδιωτικοποίησης η απόλυτη κυριότητα μίας εγκατάστασης που θα μπορούσε για παράδειγμα να είναι χώρος αποθήκευσης, ανήκει εξ ολοκλήρου σε ιδιώτη.

▶ Part privatization

- Ένα μέρος του ίδιου φορέα παροχής υπηρεσιών ανήκει στο δημόσιο τομέα και ένα άλλο μέρος στον ιδιωτικό. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί τμηματική ιδιωτικοποίηση. Με αυτόν τον τρόπο, δημόσια και ιδιωτική πλευρά καταλήγουν σε συμφωνία κοινοπραξίας.

Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Ιδιωτικοποίησης

- ▶ Τα πλεονεκτήματα της ιδιωτικοποίησης ανάλογα τον φορέα είναι:
 - Λιμενική Αρχή: Ευχέρεια στον καθορισμό και επίτευξη οικονομικών και τιμολογιακών στόχων, μεγαλύτερη λογιστική διαφάνεια, καλύτερη τιμολογιακή πολιτική, μεγαλύτερη υπευθυνότητα ως προς τους χρήστες.
 - Τερματικός Σταθμός: Εισαγωγή ανώτερων διοικητικών συστημάτων και τεχνογνωσίας.
 - Διαχειριστής: Καλύτερος επιμερισμός εργασιών, δυνατότητα υπεργολαβίας από τρίτα μέρη, λογιστική διαφάνεια και ανταγωνιστικές τιμές.
 - Χρήστες: Πρόσβαση σε υπηρεσίες με αναβαθμισμένη ποιότητα, άμεση ανταπόκριση στις απαιτήσεις, ανταγωνιστικές τιμές.

Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Ιδιωτικοποίησης

- ▶ Τα πλεονεκτήματα της ιδιωτικοποίησης ανάλογα τον φορέα είναι:
 - Εθνική Οικονομία: Προσαρμογή στις αλλαγές της αγοράς και της ζήτησης, μεγαλύτερη δυνατότητα προσαρμογής στις αλλαγές της τεχνολογίας της θαλάσσιας μεταφοράς και στις μεταφορτώσεις.
 - Κράτος: Μείωση του χρηματοδοτικού και διοικητικού φορτίου.
- ▶ Τα ενδεχόμενα μειονεκτήματα της ιδιωτικοποίησης είναι:
 - Αυξημένος κίνδυνος παραγκώνισης των κρατικών λειτουργιών στο λιμάνι ή ακόμα και παραβίαση θεμελιωδών νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν την ασφάλεια.
 - Η διάκριση των ευθυνών ανάμεσα σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα σε μια λιμενική επιχείρηση μπορεί να δημιουργήσει εμπόδια στο συντονισμό των επενδύσεων σε μέρη της μεταφορικής αλυσίδας.

Τρόποι Ιδιωτικοποίησης

- ▶ Οι σημαντικότερες μορφές ιδιωτικοποίησης είναι:
 - Πώληση μεριδίου (Share sales): Η κυβέρνηση μπορεί να πουλήσει μερίδιο σε ιδιώτες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.
 - Σύναψη διαχειριστικών συμφωνιών (Lease agreements): Σύναψη συμφωνιών εκμετάλλευσης με ιδιώτες για τη διαχείριση και λειτουργία του λιμένα.
 - Δημόσιες προσφορές (Public offerings): Πώληση μετοχών στο κοινό μέσω δημόσιας προσφοράς.
 - Συμπερίληψη ιδιωτικών επενδυτών (Private investment): Ιδιωτικοί επενδυτές μπορούν να συμμετάσχουν ως εταίροι σε λιμενικά έργα.
 - Σύναψη συμβάσεων διαχείρισης (Management contracts): Σύναψη συμβάσεων για την εκτέλεση συγκεκριμένων λειτουργικών καθηκόντων.

Επικοινωνία

E-mail: ioaparachr@hotmail.com